

Erdély bűvöletében

„Kárpát Szent bércére zúgva száll,
Visszaszáll a magyar Turulmadár”

Vendégszeretet, hagyományok, fenyvesek és hegyek mindenütt - Erdély Európa egyik legszebb vidéke! Az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által kiírt *Határtalanul!* pályázat keretén belül, 2016. május 3-án a Vajda Péter Ének-zenei Általános és Sportiskola 41 tanulója – Szabóné Szél Julianna igazgatónő vezetésével – öt pedagógussal 4 napot tölthetett ezen a festői szépségű, történelmi emlékekben gazdag vidéken. Erdélybe utazni olyan, mintha hazatérne a magyar vándor, az erdők és a végeláthatatlan, zöldellő tájak látványa egy életre emlékezetünkbe vésődnek. Kiváltképp így van ez, ha egy minden tekintetben székely származású pedagógus – Mócsa Róbert – tart velünk, aki őszinte szeretettel, igaz hittel, sziporkázó humorral és egyéni színezettel mesél nekünk szülőföldjéről és az Erdélyhez kötődő személyes emlékeiről. Robi bácsi, így két osztálynyi nebulóval látogatott haza, mi pedig nagy-nagy örömmel tartottunk vele.

A kirándulást több mint egy hónapos intenzív munka előzte meg, amely többek között a kiutazó diákok és kísérő tanáraik előadásait, prezentációit foglalta magában. Tanulóink csoportmunkában információkat gyűjtöttek az általunk kijelölt témákban, melyek a történelem, művészettörténelem, irodalom, biológia, földrajz és ének-zene tantárgyakat fedték le. A gyerekeknek a Teleki térkép segítségével bemutattuk a magyarság Kárpát-medencében való elhelyezkedését, ismertettük a trianoni békediktátum hatását, különös tekintettel a magyarság sorsára. A diákokat megismertettük az erdélyi magyar népzenei kultúrával, megtanulták a Székely himnuszt, illetve több erdélyi és kalotaszegi népdalt. Bemutató órát tartottunk Erdély irodalmáról, kiemelve a székely szellemiség legnagyobb értékét, a székely népköltészetet. Talán a véletlenek játéka, de tény, hogy a pedagógusok között pont történelem, magyar nyelv és irodalom, ének-zene, biológia, földrajz és testnevelés szakos tanárok sorakoztak föl. Magyar balladák, legendák, történelmi csaták, királyok, magyar írók, költők, tudósok kísérték utunkat, miközben a folyamatosan elénk tárult vizuális élményben gyönyörködhettünk. Idegenvezetőnk, Koppány, nem csupán egy-egy megállóhelyen, hanem az autóbuszban is megállás nélkül mesélt nekünk és gazdagította, felelevenítette történelmi, földrajzi, biológiai, irodalmi ismereteinket arról a vidékről, amelyen éppen áthaladtunk. Igaz, mindig csak „egyet” mondott, de azt folyamatosan és olyan magas színvonalon, hogy tudása előtt még iskolánk kiváló történelem szakos tanára, Laci bácsi is meghajolt.

Útra kelésünk hajnalán – értelmezhetetlenül korán, 03.30-kor – vánszorogva szállingóztunk föl a buszra, viszont egy határozott mozdulattal tűztük ki a magyar zászlót egy mindenki által jól látható helyre. Néhány órával később már lelkesen énekeltük a székely népdalokat és a Kárpátia *Ott, ahol zúg az a négy folyó* ritmusára vettük célba e varázslatos vidék kulturális és történelmi nevezetességeit. Erdély kapujánál, a **Király-hágónál** álltunk meg először, melynek a történelem folyamán nemcsak gazdasági, hanem kulturális szerepe is igen nagy volt, hiszen kapcsolatot teremtett Pártium és a történelmi Erdély között. Itt készült az első csoportkép is, melyen azonban a végletekig lelassult mozgáskoordinációink miatt, nem mindenkit sikerült archiválni. A misztikus **Tordai-hasadékról** – melynek keletkezését a híres Szent László legendák egyike meséli el – tanulóí kiselőadást hallgattunk meg. A szent király lovának patkónyoma, még ma is látható a hegytetőn, a patkóskövön. A festői szurdokról, ahol 250 m magas sziklaóriások állnak őrt, így írt Jókai Mór egyik regényében: „... több száz lábnyi magas: a világ legnagyobb diadalíve egy geológiai talány.” Kalotaszeg központjában megcsodáltuk a 13. században épült műemlék épületet, a **bánffyhungary** református templomot, melynek kultúrtörténetéről Major Ferenc kántor tartott nekünk előadást. Mikor a csodálatos gótikus templomban – melynek belső falait kalotaszegi szöttesek díszítik – iskolánk szuggesztív karnagyának, Farkas Géának vezetésével és a kántor zongorakíséretével

elénekeltük a magyar és a székely himnuszt, bizony sokunknak könny szökött a szemébe. Mátyás király és Bocskai István szülővárosa következett. **Kolozsvár** mindig is Erdély egyik legnagyobb városa volt, ahol a legnevesebb történelmi személyiségek tevékenykedtek, rendelkeztek palotával, ahol legnevesebb királyaink, fejedelmeink fordultak meg egy-egy országgyűlés alkalmával. Majd minden sarkon van olyan emlék, amely a magyar történelemhez és kultúrához köthető. Vezetőnk Koppány, Gosztonyi László történelem szakos kollégánk és diákjaink előadásait hallgatva, megnéztük a belvárosban található Mátyás szobrot, a szobor mögött álló Szent Mihály templomot, Mátyás király szülőházát, Bem tábornok 1848-as lakóhelyét, a börtön épületét, Bolyai János szülőházát és a Karolina-oszlopot. A hajnali fél négyes indulás és az egész napos utazás miatt, testileg és szellemileg egyaránt satnyán érkeztünk a Fehér-Nyikó völgyében 540 m magasan a tengerszint felett fekvő faluba, **Farkaslakára**.

A második nap reggelén partneriskolánkba, a **Tamási Áron Általános Iskolába** látogattunk el, ahol tanulóink bemutatták az ottani diákoknak és tanáraiknak iskolánk sport és ének-zene tagozatát, elszavalták Wass Albert: *Itt leszek közel, valahol* című versét, majd karnagyunk osztálya – sajátos humoráról téve tanúbizonytságot – egy meglepő, ám mulatságos jelenetet is előadott. Programunkat az ajándékba hozott könyvek átadásával és a székely himnusz eléneklésével zártuk. Miután közelebről is megcsodáltuk az utunkba eső székelykapukat, az erdélyi sóvidék leghíresebb települése, **Szováta** felé vettük az irányt. A nemzetközi hírű gyógy-és üdülőhely igazi szenzációja a sós tavak sorozata, a **Medve-tó** pedig Szováta fején a koronaékszer. Európában egyedülálló heliotermikus tulajdonságáról, a sóvidék kialakulásáról és a só élettani hatásáról tanulói kiselőadásokat hallgatva, a diákok rendhagyó biológia és földrajz órákon vettek részt. Ezt követően a **Parajdi Sóbánya** mélyére hatoltunk, ahol egy tárlatvezetés során kiderült számunkra, hogy mi mindenre használják az erdélyiek, gazdaságuk legjelentősebb kincsesládáját, „Székelyföld gyöngyfehér izzadságát”. Az "50"-es szinten berendezett kezelési és látogatási részlegben, a csillogó sófalak között rendkívüli látványban volt részünk: Európa első sóbánya-borpinccéje, földalatti kezelőbázis, múzeum, játszótér, ajándékboltok, vendéglő és kávézó várja a bejárattól 1250 m hosszú tårón, autóbusszal beérkező látogatókat. Varázslatos látványt nyújtott az 1993 óta működő, 120 m mélyen található földalatti ökomenikus kápolna, amit Nepomuki Szent János, a sóbányászok védőszentje tiszteletére szenteltek föl. **Korond**, mint iparművészeti, idegenforgalmi és művelődési központ fontos etap volt utunk során. A település neve szorosban összeforrta a népművészettel, különösen a fazekassággal. A „korondi” önmagában is egy márkanév, a rusztikus portékák, cserépedények, kürtöskalács-sütő készletek, népművészeti ruhák, fafaragások, taplóból készült érdekességek, és nem utolsósorban a korondi kerámiák látványa valóban szemet gyönyörködtető. Korondhoz utunk egyik legszemélyesebb és leggyümölcsözőbb élménye kötődik, hiszen az év végi ballagási ünnepségre készülődve, sikerült a település egyik legnevesebb népművészt rábírnunk, hogy kevesebb, mint 24 óra leforgása alatt, 72 fokos faragjon nekünk. Mivel a falu teljes főutcája egy egybefüggő kirakodóvásár, Jancsó Tamás tűnek tűnt a szénakazalba, de kitartó keresgélésünknek köszönhetően, műhelyében és családtagjai gyűrűjében megleltük a méltán híres fafaragó mestert. Személyes ráhatásunknak köszönhetően, igen hamar megállapodtunk vele, így másnap boldogan vettük át az igényesen megmunkált székely fokosokat, amit újdonsült cimboránk éjt nappallá téve faragott nekünk. **Csíksomlyón** ellátogattunk a Böjte Csaba ferences rendi szerzetes által alapított gyermekotthonba és átadtuk az iskolában gyűjtött adományokat. Megrendítő és egyben felemelő élmény volt, hogy bepillantást nyerhettünk az ott élő gyermekek mindennapi életébe. Csíksomlyó a Kárpát-medence legismertebb és mélyen tisztelt zarándokhelye, a legnagyobb magyar katolikus búcsújáráhely Székelyföld szívében. Mikor a csíksomlyói kegytemplomban a gyerekekkel egyenként elhaladtunk a könnyező Mária-kegyszobor előtt, a szenthely szakrális kisugárzása miatt sokunknak könny szökött a szemébe. Ezt követően felkaptattunk a templom feletti, Jézus hegyének is mondott Kis-Somlyó-hegyre, egészen a Hármashalom-oltárig, hiszen itt a hegyoldalban, a széles hágónak a gypén gyűlik össze a többszázvezernyi zarándok pünkösdkor, itt tarják meg a búcsú napján a szentmisét. Az elszántabbak, Robi bácsi vezetésével a székelyek nyelvén Jézus hágójának nevezett, igen meredek

Kálvárián kúsztak-másztak fölfelé, mely művelet egy keményebb testnevelés órának is beillett. Miután visszaérkeztünk szálláshelyünkre Farkaslakára, tanulói kiselőadásokkal tűzdelve, rendhagyó történelem és irodalom óra keretében megtekintettük és megkoszorúztuk az Aradi vértanúk emlékoszlopát, illetve Tamási Áron emlékhelyét.

Harmadik nap **Szejkefürdő** felé vettük az irányt, hogy megtekintsük a legnagyobb székely író, tudós, polihisztor, Orbán Balázs síremlékét, aki a mai napig a legrészletesebb leírását adta Székelyföldnek, újra hitet adva ezzel a székely népnek. A domboldalon álló síremlék előtt tizenegy székelykapu mellett haladtunk fölfelé, melyet a hálás utókor emelt. A több mint 100 év alatt fölállított különböző stílusú, gyönyörű kapuk méltó felvezetést adnak a síremlékhez. A közelben lévő kút borvize, avagy „szejke áldásos gyógyforrása”, kénes tartalma miatt nem mindenkinek egyforma intenzitással oltotta szomját. Erdélyi barangolásunk során **Székelyudvarhely**, a híres székely anyaváros következett. A „legmagyarabb” városban sétálva megtekintettük a Református Templomot és Kollégiumot, az egykori Vármegyeházát, a Márton Áron teret, a püspök bronzszobrát, a Vasszékely bronzszobrot, mely az I. világháború székely hősei előtt tiszteleg. A 2004-ben felavatott szoborparkban felidéztek a magyar történelem nagy alakjait, így Csaba királyfiét is, akinek szobra itt látható először egész Erdélyben. Fölsétáltunk a Márton Áron tér fölötti meredek lépcsőre, amin keresztül a Szent Miklós hegyre jutottunk, ahol egy római katolikus templom található. Mellette igencsak impozáns épületet csodálhattunk meg, a Tamási Áron Líceumot. Az író híres mondata a szülőföldre ragaszkodás csodálatos megfogalmazása. „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.” A gimnázium előtt a diákok rendhagyó irodalom óra keretében az Ábel trilógiáról, azon belül is az *Ábel a rengetegben* című mű rövid tartalmáról, a regény üzenetéről és Ábel jellemfejlődéséről hallhattak előadást. **Gyergyószentmiklós** felé közeledve székely származású kollégánk olykor megható, olykor humoros történeteit hallgattuk. Valahogy a tanulók is elcsendesedtek és Robi bácsi minden mondatát vastapssal jutalmazták. Hiába, a személyes élmények a leghitelesebbek, talán mert önazonosak. Meglátogattunk egy örmény templomot, meghallgatva Zárug Aladár előadását, aki mint az örmény katolikus templom gondnoka sokat tevékenykedett az örmény közösségért. A Szabadság téren átsétálva, a magyar beszédet meghallva, hirtelen megállt mellettünk egy idősebb úr, letámasztotta biciklijét és minden átmenet nélkül elkezdett nekünk mesélni a nem is olyan régmúlt eseményeiről, magyar nyelvű könyvek keserves betiltásáról, megannyi megható emlékéről. Árpád bácsi megállíthatatlanul szötte élete történetét, mi pedig (Géza, Örs és Emese) könnyes szemmel hallgattuk a sokat megélt idős urat. A református templomnál értük be csoportunkat, majd büszkén néztük a Kopjafát –a „Maradunk” felirattal. A **Gyilkos-tó** felé haladva, hol diákjaink kiselőadásait (vagy egy-egy Petőfi vers szavalását), hol Koppány ismertetéseit hallgattuk a székely mondavilágról, egy-egy eredetmondáról, vagy a mesébe illő tájról. Egy biztos, minden szempontból felkészült idegenvezetőnkkel egyetlen percig sem unatkoztunk! A magashegyi táj igazi látványosság: haragoszöld legelők, rohanó patakok, óriási fenyvesek, kanyargó serpentinek, lélegzetállító kilátással. A Hagymás-patak völgyén keresztül, hamarosan elértünk a 983 m magasan elterülő egyedülálló természeti kuriózumhoz, a **Gyilkos-tóhoz**. Orbán Balázs a „Székelyföld leírása” című művében nem leplezi csodálatát, amikor így ír: „A legmeglepőbb, a legeragadóbb képek egyike áll előttünk. Nagyobbszerű tüneményt talán igen, de szebbet, vonzóbbat bizonytal nem rejtenek a havasok keblökben.” Ennél megkapóbban aligha lehetne beszélni Székelyföld egyik legszebb természeti ritkaságáról. 1837 egyik viharos éjszakáján a semmiből keletkezett. A gyilkos-hely megázott talaja lecsúszott a völgybe és elzárta az ott folyó patakok medrét. Az így létrejött torlasz hatására tóvá duzzadva alakult ki ez a természeti ritkaság. A tó keletkezésének számos legendáját „erősíti” a misztikus hangulat, melyet a tó medréből még ma is kiálló megkövesedett fatörzsek látványa tesz teljessé. A Gyilkos-tó után a Békás-patak mentén érkeztünk a misztikus környékhez, a **Békás-szoros**hoz. A szoros felé az út bal oldalán először a Tündéerkert sziklái kísérték bennünket, majd egy monumentális sziklaképződmény tűnt föl, a tetején óriási keresztel. A sziklaóriás az Oltárkő, amely 1156 m magas ormát először 1935-ben mászták meg erdélyi magyar alpinisták. A völgy egyre jobban szűkült, kétoldalt mellettünk 200-300 m-es függőleges sziklafalak

kísérték utunkat, amelyek tövében elementáris erővel szorított magának helyet a vágató Békáspatak. Mészköbe vájt hasadékvölgyben sétáltunk végig Európa egyik természeti ritkasága mentén. Szédítően magas sziklaszirtek, zúgó hegyi patakok, kisebb-nagyobb vízesések, barlangok alkotják a szoros látnivalóit. Ezen a varázslatosan izgalmas helyen, önkéntelenül elgondolkoztunk azon, mely isteni erő lehetett képes ezt a csodát megteremteni.

Utolsó napunkon **Fehéregyháza és Héjjasfalva** határában Petőfi Sándor szobránál álltunk meg először, ahol a költő eltűnésének körülményeit hallgattuk meg tanulói kiselőadás formájában. Az *Egy gondolat bánt engemet ...* című költemény elszavalása után megkoszorúztuk a költő szobrát, majd tovább indultunk **Segesvár** felé. A buszon tanári és tanulói előadásokat hallhattunk a segesvári csatáról, Bem József és Görgei Artúr életéről és munkásságáról. Segesvárat, Erdély legfestőibb középkori várnegyedét a Világörökség részét képező segesvári vár falain belül találjuk. A település a középkorban egyike volt Erdély legfontosabb városainak, mind gazdasági, mind egyházi szempontból. A városban tett sétánk alatt megfigyelhettük, hogy milyen épen maradtak fent napjainkig a középkori német építészet műemlékei. Segesvár történelmi központjában megcsodáltuk a város szimbólumaként jegyzett, 64 méter magas Óratornyot, mely a vár főbejárata. Az ötszintes torony földszinti részén a középkori városi tanács ülésezett. Híres zenélő óráján 12 apostol ezüst szobra sétált körbe, ablakában most naponta más-más festett kis szobor jelenik meg, éjfélkor váltják egymást. A Várnegyedben rendhagyó történelem órát tartottunk, majd felcaplattunk a Várhegyre, melyre a 178 fokból álló Diáklépcső vezet fel. Megnéztük a hegytetőn álló, Szent Miklósnak szentelt vártemplomot és a várat, melynek 14 tornyából 9 mai is áll. Mindegyik torony a védelmére kijelölt céh nevét viseli. Koppány sok érdekességet mesélt nekünk a tornyokról, így pl. a Kötélverő-tornyáról és a Tímár-tornyáról is. A várban található Erdély legrégebbi használatban lévő középkori ajtaja is. A hagyomány szerint a városban született a későbbi Vlad Tepes havasalföldi vajda, ismertebb nevén Dracula gróf. A „Vlad Dracul” Háznál kiselőadást hallgattunk a gróf életéről és filmgyártásbeli szerepéről. Segesvár mégsem Dracula városi legendája miatt, hanem az egyedi arculatában megmaradt középkori várnegyede, illetve építészeti és szellemi öröksége miatt lett méltán híres. Utolsó állomásunkon, **Marosvásárhelyi** sétánk során találkozhattunk egy diákunk – Orzán Örs – ott élő nagymamájával. Fergeteges és egyben szívet melengető érzés volt a határtól több száz km-re magyar szót hallani, magyar nyelven beszélgetni. Fáradhatatlanul mesélő, de már elnyűtt hangszálakkal küzdő idegenvezetőnkkel, Erdélyi túránk utolsó városnéző útjára indultunk, hogy megcsodáljuk a Rózsák terét, a Kultúrpalotát, a Teleki Tékát, a Református vártemplomot és a Bem emléktáblát. Még meghallgattuk Erdély történetének ismertetését a XIX. sz. közepétől napjainkig, majd kicsit lelassulva, de csodálatos élményekkel gazdagodva vánszorogtunk fel a buszra. Hazafelé persze ismét felúgtak a Kárpátia dalai, megszólaltak a gyönyörű kalotaszegi népdalok és utunk záróakkordjaként felcsendült a Székely himnusz is.

A Trianoni békediktátum kényszerű aláírása veszteséget okozott hazában, területben, családokban, szívekben egyaránt. Szeretnénk hinni, hogy nem hiába jártuk végig a gyerekekkel ezt szellemben, lélekben egyaránt tartalmas és felemelő utat, hogy jól a szívükbe zárták ezeket az élményeket és igyekeznek majd a jövőben úgy élni, hogy múltunk sebeit begyógyítsák. Végszóként egyetlen gondolat jut eszembe, mely szívem mélyéről fakad:

„Ne hagyd el veszni, Erdélyt Istenünk!